

YU ISSN 0027-8084
UDK 808.61./.62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

PG
1201
.A24

Univ. of Mich.

NOV 18 1988

Current Serials

НАШ ЈЕЗИК

XXVII/5

**БЕОГРАД
1988.**

НАШ ЈЕЗИК

Књига XXVII (нова серија)

Св. 5 (1986)

САДРЖАЈ

Наука о српском језику код Срба у другој половини XIX века (ИРЕНА ГРИЦКАТ)	295
Епистоларни стил Вука Караџића (МИЛОСАВ Ж. ЧАРКИЋ)	324
Опсервације о варирању компаративних облика (ВЛАДИМИР ГУДКОВ)	332
Прилози допуњавању и осавремењавању наше правописне норме (II)	337
 Д и с к у с и ј а	
О транскрипцији арбанашких (албанских) имена (ДРАГУТИН МИЋОВИЋ)	363
гистар	366

Д и с к у с и ј а

О ТРАНСКРИПЦИЈИ АРБАНАШКИХ (АЛБАНСКИХ) ИМЕНА

У »Прилозима дораде правописне норме« (Наш језик, XXVII, 3—4, стр. 142—143) дат је осврт на транскрипцију албанских имена. Сматрам да је то добро и потребно, јер се ради о језику с којим је српски језик у вишевековном додиру, но, с обзиром да је албански језик тек на почетку овога века усвојио абецеду као своје писмо, а правописна правила језика донео тек недавно (Тирана, 1974) и с обзиром да у нашој земљи излази низ листова, часописа и различитих књига на албанском језику (као и емисије на радију и телевизији), дужност је наших образованих људи да познају одређене ствари, поред осталог и ради нашег правописа и транскрипције са једног језика на други. Често се може чути да се приштински лист »Rilindja« код нас прочита, а потом и изговара »Рилинђа«, тј. dj као đ, што је вероватно и последица тога да се код нас đ пише комбинацијом d + j (јер иностране писаће машине немају đ — а то прелази и у рукописе).

У »Прилозима . . . « то је добро објашњено: српско ђ = албанско gj, а албанско dj одговара српском dj.

Иначе, што се тиче превођења албанских имена, треба знати да су, рецимо, многи топоними у НР Албанији словенског порекла. Српско Драч је настало од античког: Dugtadium, а албанско Dugtës је постало преко српског¹. Овде се Драч очувало у нашем језику, али Корча (од слов. Горица), Берат (од слов. Београд) и низ других речи изменило је облик и данас се код нас употребљава облик Корча, Берат, Поградец итд.

На Косову и Метохији су облици на српском и албанском језику, као Стреоци и Стрелц (где се у албанском језику чува старије стање са л).

¹ Уп. Henrik Barić, *Lingvističke studije*, Sarajevo, Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, Djela, Knjiga I, Odjeljenje istorijsko-filoloških nauka, knjiga I, 1954, стр. 29.

Албански полуглас се код нас не изговара, а у писању се може написати као чисти вокал *e* (*Пермет*), које се у алб. изговара *Përmet*. Пише се са *e*, јер је колико-толико постало познато код нас, захваљујући неким догађајима из рата, када су представници наше КП учествовали на оснивачком конгресу КП Албаније и другим скуповима. Иначе, полуглас на крају речи се не изговара у српском језику и не пише. Сматрам да албански полуглас *ë* не треба употребљавати у српском правопису, сем ако име није већ прешло у употребу српског језика, када се и пише и изговара као пун вокал *e* (*Пермет*).

Што се тиче тзв. одређеног (и неодређеног) вида (облика) код имена у албанском језику треба, ради информисања, рећи следеће:

»... Постпозитиван члан имају скандинавски језици, бугарски, македонски, арбанашки, румунски и др. језици, напр. арбанашки *popull/i*, рум. *contemporanul*, мак. човекот, жената, детето; човек, женава, детето итд.« (део објашњења речи: *član* (*artikl*) у *Enciklopedijskom leksikonu, Mozaik znanja, Srpskohrvatski jezik, Beograd, Interpres, 1972*).

Дакле, именице у албанском језику имају постпозитивни члан, што је добро запазио још Копитар и о томе писао, поред осталог, у рецензији Вукове *Писменице* (1814) у бечком књижевном часопису (*Wiener allgemeine Literaturzeitung, Wien, 1815, стр. 721—731*).

Овај постпозитивни члан је различит код именица, зависно од рода. Именице женског рода имају у неодређеном облику *ë*, а у одређеном облик *a*, или *ja*. (Корча, Дијана, односно Зана, Чамерија итд.). Исправно је предложити за именице женског рода да се код нас узима облик са *a*, *ja*. Само то важи за именице сличног типа, тј. најопштије речено за именице женског рода. Јер, код именица мушког рода је наставак *i*, односно *u* за одређени облик, те се не би могло рећи да одређени облик буде полазиште за наставак, јер од *Verat/i*, ми не бисмо могли узети као основу одређени облик *Берати*, као облик који треба одомаћити у нашем језику. То, наравно, нико није рекао ни у »Прилозима...«, ја само скрећем пажњу на, евентуално, уопштавање.

Имена која су у наш језик, као и албански језик, унесена и исламизацијом (нпр. *Али Шукрија*, *Али Реџа* итд.) не треба изговарати и писати са *љ*, јер се ради о већ формираној навици и употреби у нашем језику и правопису. Овај терор правописа над језиком учили су и албански језичари, па се код њих, у договору око правописа, на поменутом скупу од 1974. године словенска имена; као *Milan, Miloš* и сл. тако и пишу и изговарају. Иначе бисмо и нашу *Rilindju* звали »*Риљинђа*«, што мислим да се и не чини, бар не у штампи и писаној речи. Међутим, ако правопис нашег језика обавезе оне који говори српскохрватски да свако *l* читају као *љ*, можемо од тога створити тешкоће.

За гласове које наш језик нема, а то су интердентални спиранти: безвучно *th* и звучно *dh*, у језику имају више изговора на српскохрватском. Тако се *th* изговара и као *т* и као *с* (*Тачи, Сеси*), а *dh* као *д*, *л*, *з* (*Љумбарда, Барли, Бурмази*). Сматрам да је исправан предлог да се *dh* транскрибује као *д* (тако је и Вук урадио бележећи албанске песме). На крају, треба указати да је Вук, када је 1830. године у два маха забележио 13 албанских народних песама и 1 загонетку, у ствари био први од српских истраживача, који је морао да решава и питање бележења оних гласова којих нема у српскохрватском језику. За полуглас албанског језика Вук је употребио у српској транскрипцији знак *џ*. Тако је Вук, по нужди, овом приликом испао присталица јера и корисно га употребио за транскрипцију на српски језик.

Драгутин Мићовић